

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het verstandshuwelijk tussen overheid en musea

Venema, P.

Citation

Venema, P. (1996). Het verstandshuwelijk tussen overheid en musea. *Bestuurskundige Berichten*, 11(3), 12.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234005>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234005>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het verstandshuwelijk tussen overheid en musea

Peter Venema

De overheid en de musea hebben een vrij moeizame relatie. In de musea is er altijd geldgebrek, dit ondanks de grote economische impuls die bijvoorbeeld het Rijksmuseum aan Amsterdam en Nederland geeft. De Nederlandse overheden hebben dan ook niet voorop gelopen met het steunen van musea.

Museumbezoek

Is het de taak van overheid om voor musea te zorgen? Het museumbezoek lijkt voorbehouden te zijn aan een select gezelschap. Groten-deels hoog opgeleid en behorend tot de hogere inkomensklassen. In de geschiedenis zijn dan ook pogingen aan te wijzen, waarin de overheid probeert de burger het museum in te krijgen, eventueel zelfs door het museum richting burger te brengen, letterlijk... In dit korte artikel zal een schets worden gegeven van het overheids beleid op museumgebied en de problematische legitimering van het steunen van de kunsten.

Stichten van musea

Veel van de Nederlandse kunstmusea kennen hun oorsprong in particulier initiatief. Adel, patriciaat en rijke ondernemers. Dit initiatief kwam uit de aristocratische, De goedgeefse burgers gaven geld, kunstwerken en/of het museumgebouw aan de gemeenschap. Naar eigen zeggen om de burgers kennis te laten maken met de kunsten. De mensen dienden opgevoed te worden, zodat zij konden genieten van kunst. De schenkers verworven hiermee natuurlijk aanzien. Kunst verzamelen was en is natuurlijk ook een statussymbool. De mecenas verwerft zodoende eerbied en verhoogt zijn aanzien in de gemeenschap. Bij een grote schenking zelfs internationaal prestige. Een goed voorbeeld hiervan is Museum Boymans-van Beuningen in Rotterdam. De Utrechtse rechter Boymans schonk in 1847, nadat de stad Utrecht de collectie had geweigerd, aan Rotterdam. Dankzij giften van Rotterdamse havenbaronnen is Museum Boymans uitgegroeid tot een internationaal vermaard museum voor oude en moderne kunst. Opvallend is dat de meeste musea rond de eeuwwisseling zijn gesticht. Zowel op initiatief van de overheid (Rijksmuseum Amsterdam) als

van particulieren (Museum Kröller-Müller, Museum Bredius, Rijksmuseum Twenthe).

Continuïteit

Opmerkelijk is dat na de oprichting van de musea de (landelijke of stedelijke) overheid veelal de verantwoordelijkheid draagt voor het in stand houden. Dat heeft zij gedaan, maar ook niet veel meer dan dat. In verschillende gevallen was zij dan ook helemaal niet gecharmeerd van een legaat. De stad Utrecht weigerde de collectie Boymans en de rijksoverheid wilde in eerste instantie de collectie Van Heek, nu de kern van Rijksmuseum Twenthe, niet accepteren. De overheid heeft veelal alleen het museum in stand gehouden. Dat betekende meestal suppoosten en enige conservatoren. Geld voor uitbreiden van de collectie, uitbreiding van de tentoonstellingsruimte, publikaties was er meestal niet, of in slechts zeer bescheiden mate. Een uitvoeringsplan van de minister van WVC heette niet voor niets *Vechten tegen verval*. Grote delen van de collecties in de musea verkeren in zeer slechte staat. Nu is het natuurlijk de vraag of alle voorwerpen in het depot het verdienen om voor het nageslacht bewaard te worden.

SIGNALEMENT

Handbook of Organization Studies

S.R. Clegg, C. Hardy, W.R. Nord (eds.)

SAGE London 1996

ISBN 0-7619-5132-6

Dit kloeke boekwerk (circa 730 bladzijden) belooft, naar goed Amerikaans gebruik, *hèt* boek te zijn voor organisatie-onderzoek. Dat mag ook wel voor een boek dat circa f 150,- kost. Natuurlijk is dit een belangrijk vakgebied voor bestuurskundige, die er in de praktijk vaak mee te maken krijgt. Het boek is opgedeeld in drie delen. Deel I bespreekt de ontwikkeling van het vakgebied en de belangrijkste paradigma's. Deel II behandelt de belangrijkste moderne thema's, als leiderschap en innovatie. Deel III bevat een aantal reflecties op de relatie tussen theorie, onderzoek en de praktijk.

Eén van de belangrijkste ideeën die de auteurs naar voren willen laten komen is de diversiteit in dit vakgebied, zonder echter te vervallen in het bloedeloos opsommen van allerlei exotische theorieën, omdat ze er nu eenmaal zijn. Wat dat betreft voldoet het werk, alle bekende en aanvaarde theorieën/modellen worden besproken.

Zo bevat deel I ook een hoofdstuk gewijd aan de feministische visie op organisatie onderzoek. In dit stuk van M.B. Calás en L. Smircich (beide verbonden aan de University of Massachusetts-Amherst) komen natuurlijk zaken als specifieke problemen van vrouwen aan bod, maar ook gender en de visie van anderen dat de ontwikkelde Westerse blanke (man).

Deel II opent met een analyse over strategie als term en het problematische gebruik ervan. Vooral de verschillen tussen het Amerikaanse en Europese begrip en de spanning tussen het economische en sociologi-

sche aanpak van strategie. Heeft Mintzberg geen boek geschreven met de titel *The Rise and Fall of Strategic Planning* (London 1994), waarin hij stelt dat strategie niet gepland kan worden. Het tweede essay in dit deel beschrijft leiderschap in organisaties en de ontwikkeling in het denken over dit aspect.

Het reflectieve deel III bevat onder andere een uiteenzetting over macht in organisaties. De auteurs betogen dat de verschillende definities van macht eigenlijk het begrip hebben beperkt.

Het afsluitende hoofdstuk heeft expliciet niet als doel om alle meningen te verenigen in één gemiddelde dat alles mooi omvat en afsluit. De al in de inleiding aangekondigde diversiteit wordt ook in het laatste hoofdstuk gekoesterd. Dat is een moderne opvatting, maar waarschijnlijk ook van tijdelijke aard.

Of deze zware pil nu het unieke handboek is waarop iedereen, student/onderzoeker/docenten, heeft zitten wachten is de vraag. Maar het biedt zeker een degelijk overzicht van dit vakgebied en een goed start voor elk onderzoek gezien de uitgebreide en up to date literatuurlijsten.

In het volgende nummer volgt een korte bespreking van Paul Krugman, *Pop Internationalism*, Cambridge (Mass.)/London 1996.